

Puistojen tila Suomessa

Suomen suojelualueet ja niiden hoito 2000–2005

Pesätarkastaja maakotkan (*Aquila chrysaetos*) pesällä. Lajin kanta on hiljalleen vahvistunut ja on nykyisin 400–430 paria, joista 40 % elää suojelualueilla. (Kuva: Olli-Pekka Karlin)

Kokonaiskuva Suomen suojelualueiden nykytilasta

Suomen suojelualuejärjestelmää on kehitetty pitkään ja se muodostaa nykyisellään merkittävän osan pohjoisen havumetsävyöhykkeen, Itämeren alueen ja koko Euroopan suojelualueverkostoista. Pääosaa suojelualueiden pinta-alasta, lähes kaikkia valtionmaiden perustettuja suojelualueita ja valtiolle hankittujen luonnonsuojeluohjelmien kohteita, hoitaa Metsähallituksen luontopalvelut. Suojelualueiden hoidon kansainvälisessä arvioinnissa 2005 annetun suosituksen mukaisesti luontopalvelut on koonnut ensimmäisen Suomen luonnonsuojelu-, erämaa- ja retkeilyalueita sekä niiden hoitoa tarkastelevan raportin.

Raportti esittelee suojelualueverkoston nykytilaa ja tilaa koskevan tiedon tasoa. Elinympäristökohtainen luonnon monimuotoisuuden ja sen suojelun tarkastelu auttaa ymmärtämään miksi suojelualueita tarvitaan ja niitä pitää hoitaa. Raportti pyrkii nostamaan esiin myös suojelualueiden tuottamat ekologiset, kulttuuriset, sosiaaliset ja taloudelliset hyödyt.

Raportointi toteuttaa YK:n biodiversiteettisopimuksen (CBD) suojelualueita koskevan työohjelman tavoitteita. Taustana raportoinnille ovat maailman luonnonsuojeluliiton (IUCN) suojelualuekomission (WCPA) kehittämä menetelmä suojelualueiden hoidon tehokkuuden arviointiin, Euroopan ympäristöviraston (EEA) kehittämä ympäristöseurannan malli sekä luonnonvarojen hoidon ja käytön mukautuvan suunnittelun käsite ja malli.

Suomen suojelualueiden tilasta on tarkoitus raportoida seuraavan kerran vuonna 2010. Seurantatietoa

suojelualueista ja niiden hoidosta kootaan jatkuvasti. Tietoa tarvitaan myös kansallisen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävästä käytön toimintaohjelman 2006–2016 onnistumisen arvioimiseen.

Mitä Suomen luonnon suojelussa on saatu aikaan?

Suomen ensimmäiset kansallis- ja luonnonpuistot perustettiin 1930- ja 50-luvuilla. Seitsemän kansallista luonnonsuojeluohjelmaa hyväksyttiin vuosina 1978–1996 ja niitä on toteutettu vuosikymmenen ajan erillisellä rahoitusohjelmalla, kaikkiaan noin 550 miljoonalla eurolla. Rahoitusohjelmaa on toteutettu hankkimalla yksityisiä maita valtiolle ja siitä on toteutettu vuonna 2007 yli 80 %.

Perustettuja suojelualueita on valtionmailla noin 500 ja luonnonsuojeluohjelmien vielä perustamattomia alueita noin 1 500. Suojelualueverkoston rungon muodostavat kansallis- ja luonnonpuistot sekä erämaa- ja soidensuojelualueet. Yksityisiä luonnonsuojelualueita on tuhansia, mutta ne ovat hyvin pieniä. Suojelualueet kattavat kaikkiaan lähes 10 % Suomen maapinta-alasta, eli noin 32 267 km².

Euroopan harvinaisia ja uhattuja luontotyyppisiä ja lajeja suojelemaan Natura 2000 -verkostoon hyväksyttiin vuosina 2003 ja 2005 Suomesta yli 1800 suojelualuetta, jotka muodostavat Suomen pinta-alasta noin 15 % ja 25:n EU-maan verkostosta noin 13 %. Suurin osa Natura-alueista on jo perustettuja tai suojeluohjelmassa suojelulle varattuja alueita. Kokonaispinta-alasta 80 % on valtion maita.

Suomen suojelualueverkosto suojelee kattavasti pohjoista tunturiluontoa, melko edustavasti useimpia suotyyppisiä, kallio- ja harjuympäristöjä sekä sisävesien luontotyyppisiä. Pääosa suojelupinta-alasta keskittyy kuitenkin Itä- ja Pohjois-Suomeen, missä suojelualueet ovat suuria ja ekologisesti ehyitä. Etelä-Suomessa suojelualueverkosto on pirstaleinen ja suojelualueet ovat pieniä. Metsien, kosteikkojen ja rannikkoalueiden, etenkin merenalaisen luonnon, suojelussa on vielä puutteita.

Suomen luonnonsuojelualueiden ja -ohjelmien kokonaisrahoitus on kasvanut 63 milj. eurosta 70 milj. euroon vuosina 2001–2005. Vuonna 2005 suojelualueiden hankintaan käytettiin 26 milj. euroa ja hoitoon 25 milj. euroa. Pääosa rahoituksesta kanavoitui Metsähallituksen kautta.

Lähi vuosien haasteena on saattaa loppuun luonnonsuojeluohjelmien maanhankinnat ja saada säädoxin perustettua suuri määrä uusia luonnonsuojelualueita. Etelä-Suomessa suojelualueverkostoa täydennetään kaavoituksen ja vapaaehtoisen metsiensuojelun avulla.

Miten suojelualueita hoidetaan?

Suomessa luonnonsuojelutehtäviä hoitavat ympäristöministeriö, Metsähallituksen luontopalvelut, alueelliset ympäristökeskukset ja Suomen ympäristökeskus. Luonnonsuojeluhallinto toimii alueellisesti ja valtakunnallisesti verkostoituneena, yhdessä pyritään kansainvälisiin päämääriin kansallisin tavoittein.

Suojelualueiden hoitamiseksi hyvin tulee

- olla käsitys mihin pyritään suojelutoimenpiteissä;
- voimavarat ja välineet toteuttaa pyrkimykset, mitata ja arvioida onnistumista sekä toimia joustavasti ja tehokkaasti ympäristön muuttuessa;
- tehdä yhteistyötä sidosryhmien kanssa ja rakentaa kumppanuutta;
- panostaa henkilöstöön, jotta käytettävissä on paras mahdollinen tieto, taito ja motivaatio.

Suojelualueiden hoitoa suunnitellaan parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen, lähtien alueiden suojeluarvoista ja näihin ympäristössä vaikuttavista uhkatekijöistä sekä niistä yhteiskunnallisista tavoitteista, joita alueiden käytölle on asetettu. Toiminnan tuloksellisuutta parannetaan jatkuvasti monipuolisen palautteen ja arvioinnin perusteella.

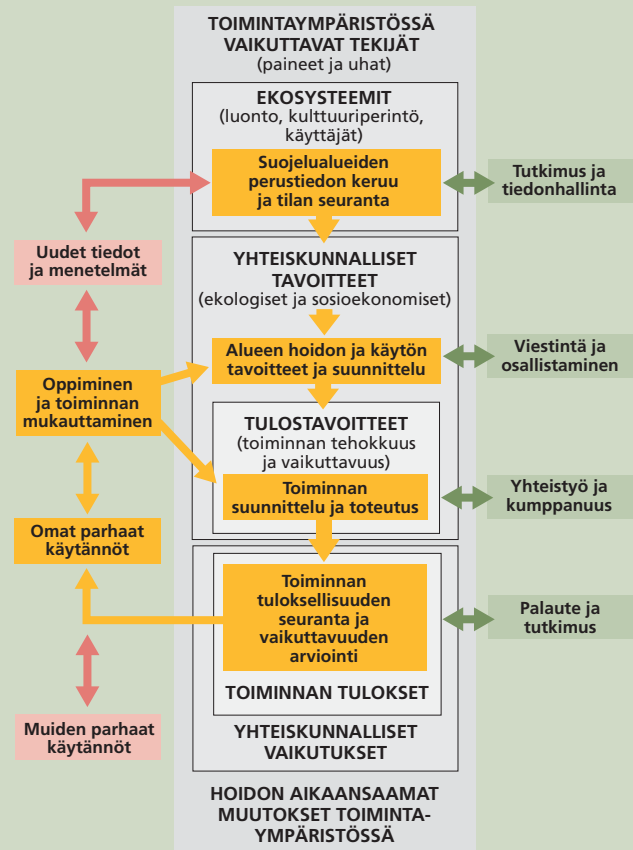
Suojeluarvot ja alueiden käyttäjät tunnetaan yhä paremmin

Tietoa suojelualueiden luonto-, kulttuuri- ja virkistysarvoista sekä alueiden käytöstä ja kävijöistä kootaan mahdollisimman kattavasti. Tietojärjestelmiä näiden tietojen tallentamiseen on parannettu viime vuosina merkittävästi.

Maaluontotyyppit on inventoitu lähes 90 % perusteista suojelualueista ja kartoitusta täydennetään luonnonsuojeluohjelmien alueilla. EU:n luontodirektiivin Natura-luontotyyppit kattavat metsä- ja suoympäristöissä kartoitetuista alueista noin puolet ja tunturiympäristöissä kolmanneksen. Harvinaisia merenrannikon, nummien,

Vedenalaisen luonnon kartoitusta laajennetaan lähivuosina Suomenlahdelle ja työ jatkuu koko rannikolla aina vuoteen 2014. (Kuva: Jan Ekebom)

Suojelualueiden mukautuvan suunnittelun ja hoidon sykli toimii osana laajempaa yhteiskunnallista toimintaympäristöä.

niittyjen ja sisävesien luontotyyppejä on suhteellisesti eniten vielä perustamattomilla suojeluohjelma-alueilla. Vedenalaiset inventoinnit on aloitettu Saaristomeren, Merenkurkun ja Perämeren alueilla osana Itämeren suojeluohjelmaan sisältyvää VELMU-hanketta.

Metsähallituksen alueilta löytyneitä erityisesti suojeltavien eliölajien esiintymiä on tallennettu tietojärjestelmiin yli 2 000 ja muiden uhanalaisten lajien esiintymiä lähes 10 000. Erityisesti Metsähallituksen vastuulla olevia lajeja on muutamia kymmeniä. Tunnetuimpia ovat saimaannorppa, maakotka ja valkoselkätikka, mutta joukossa on myös paljon uhanalaisia kasveja. Vastuulajien tilaa seurataan tehostetusti ja niiden elinympäristöjä hoidetaan aktiivisesti.

Suojelualueiden maisemallisen ja rakennetun kulttuuriperinnön kartoitusta on lisätty. Museoviraston muinaisjäännösrekisterin tiedot on saatu Metsähallituksen käyttöön. Kulttuuriperinnön hoidon suuntaamiseksi ja tehostamiseksi on laadittu toimintaohjelma.

Jatkossa vahvistetaan edelleen suojelualueita koskevaa tietopohjaa jatkamalla järjestelmällisesti luonto- ja kulttuuriarvojen kartoitusta sekä säännöllistä kävijä- ja asiakastutkimusta. Tietojärjestelmiä kehitetään yhteistyössä ympäristöhallinnon kanssa alueiden suunnittelun ja seurannan tueksi. Tutkimusyhteistyötä parannetaan entisestään.

Hoidon ja käytön suunnittelu edistyy

Hoito- ja käyttösuunnitelma linjaa suojelualueen luontoarvojen suojelu- ja hoitotoimenpiteitä ja sovitaa yhteen alueen erilaisia käyttömuotoja ja ohjaa niitä siten, ettei suojeluarvoja vaaranneta. Suunnitelma laaditaan kymmenvuotiseksi. Sen toteutumista seurataan mittarein ja arvioidaan viiden vuoden välein.

Metsähallituksen suunnittelujärjestelmää on uudistettu ja yhtenäistetty. Uudet luonnonvarasuunnitelmat kattavat lähes kaikki valtionmaat. Alue-ekologisen suunnittelun avulla on suojelualueiden kytkeytymistä parannettu myös talouskäytössä olevilla mailla. Kaikkiaan 135 000 ha ekologisia kohteita on jätetty metsätaloudellisten toimenpiteiden ulkopuolelle kokonaan tai osin.

Suojelualueiden hoidon ja käytön suunnittelu on entistä tavoitteellisempaa. Suunnittelua on myös tehostettu ja kokonaistyöpanos on kasvanut viime vuosina. Sidosryhmien osallistamiseen suunnittelussa on panostettu erityisesti Lapissa. Alueellista ja paikallista yhteistyötä suunnitelmien toteutuksessa on lisätty.

Lähes kaikille kansallispuistoille ja retkeilyalueille on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma, erämaa-alueiden suunnitelmista yli puolet on valmistunut. Lakisääteisistä suunnitelmista yli 60 % on voimassa ja vanhimpia päivitetään.

Natura-alueiden hoidon ja käytön suunnittelutarve on kartoitettu maakunnittain ja vuoden 2007 aikana valmistellaan lähivuosille suunnittelun työohjelma. Tavoitteena on, että kaikki tärkeimmät Natura-alueet ovat suunnitelmallisen hoidon piirissä viimeistään 2012.

Jatkossa tehostetaan edelleen suunnitteluprosessia mm. laajentamalla suunnittelukokonaisuuksia ja kehittämällä ekosysteemilähtöistä suunnittelua.

Luonnon suojelussa ja hoidossa riittää haasteita

Suurin osa Suomen suojelualueista on hyvässä kunnossa, eikä niiden suojeluarvoihin kohdistu merkittävää uhkaa. Toimintaympäristön kehitystä seurataan kuitenkin jatkuvasti ja pyritään pienentämään suojeluarvoihin kohdistuvia paineita ja torjumaan uhkia. Hoitotoimia toteutetaan myös luontoarvojen palauttamiseksi ja ylläpitämiseksi.

Etelä-Suomessa aiempi maankäyttö ja ulkopuoliset käyttöpaineet sekä kasvava rakentaminen ja liikenne vaikuttavat pienten suojelualueiden ekologiaan. Vesiluonnon monimuotoisuutta kuormittaa likaantuminen ja rehevöityminen. Vierasperäiset lajit aiheuttavat vahinkoa, esim. minkit tuhoavat linnustoa saaristossa ja kosteikoilla.

Pohjois-Suomessa poronhoidon vaikutukset ovat erittäin laaja-alaisia myös suojelualueilla ja lisääntyvän maastoliikenteen haitat paikallisesti merkittäviä. Ilmastonmuutosta pidetään pitkällä aikavälillä uhkana erityisesti tunturilajistolle.

Suojelualueiden metsiä ja soita on ennallistettu yhteensä lähes 24 000 ha. Luontopalveluilla on jatkuvan hoidon piirissä perinnebiotooppeja yhteensä 1 400 hehtaaria, mikä vastaa 10 % koko maan hoidetusta alasta. Ennallistamis- ja hoitotoimenpiteitä on toteutettu ja jatketaan pääosin Etelä-Suomen metsien suojelun METSO-toimintaohjelman alueella ja rahoituksella. Ennallistamisen ja luonnonhoidon vaikuttavuutta seurataan yhtenäistetyin menetelmin.

Ennallistamispoltton sytytys. Tutkimuksissa on voitu todeta poltton monipuolistavan nopeasti metsien rakennetta ja palauttavan luontaista lajistoa. (Kuva: Jari Kostet)

Useimpien Suomessa esiintyvien luontodirektiivin lajien suojelun tilanne on melko suotuisa. Myös Metsähallituksen vastuulla olevien lajien suojelutaso ja suojelun tila on suhteellisen hyvä. Lajisuojelun ponnistukset keskittyvät erityisesti ja kiireisesti suojeltavien lajien ja niiden elinympäristöjen hoitoon.

Jatkossa kehitetään edelleen yhteistyötä mm. poronhoidon vaikutusten tutkimuksessa ja uudenlaisten ratkaisujen löytämiseksi pohjoisilla alueilla, työkaluja suojelualueiden virkistys- ja elinkeinokäytön ekologisten vaikutusten seuraamiseksi sekä indikaattoreita kuvaamaan monimuotoisuuden tilan kehittymistä.

Erätalouden suunnittelua ja seurantaa kohdistetaan entistä enemmän suojelualueille, erityisesti kosteikko- ja muille alueille, missä tarvitaan vieraslajien poistoa ja riistanhoidollisia toimenpiteitä.

Tulokaslajeille ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen laaditaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa valtakunnallisia strategioita ja toimenpidesuunnitelmia siten, että suojelualueverkoston kehittäminen otetaan erityisesti huomioon.

Kulttuuriperintöä pidetään elävänä

Suojelualueilla on merkittävä määrä kansallista kulttuuriperintöä: luonnon ja ihmisen muovaamia maisemia, rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja kiinteitä muinaisjäännöksiä. Maisemaa hoidetaan perinteisesti kaskeamalla, niittämällä ja laiduntamalla. Perinnetiloilla pidetään yllä maatalouden maatiaiskantoja ja vanhoja työmenetelmiä. Arvokkaita rakennettuja ympäristöjä korjataan, entistetään ja hoidetaan Museoviraston ohjauksessa. Vanhoille rakennuksille etsitään uusiokäyttöä esimerkiksi luontomatkailupalveluissa.

Metsähallituksen tehtävänä on edesauttaa paikallis-kulttuurin säilymistä suojelualueilla, erityisesti rannikon ja sisävesien saaristoissa sekä saamelaisten kotiseutualueella. Paikallisilla asukkailla on pohjoisilla alueilla oikeus metsästyksen ja luontaiselinkeinojen harjoittamiseen. Porojen laiduntaminen on sallittu erämaa-alueilla ja Pohjois-Suomen luonnonsuojelualueilla Mallan luonnonpuistoa lukuun ottamatta. Ruotsinkielisellä rannikolla ja Ylä-Lapissa saamelaisten kotiseudulla palvelut järjestetään myös paikallisella kielellä.

Jatkossa pyritään kartoittamaan ja arvottamaan suojelualueiden kulttuuriperintö järjestelmällisesti. Yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa etsitään sellaisia alueiden hoidon ja käytön ratkaisuja, jotka mahdollistavat sekä luonnon- ja kulttuuriympäristön säilymistä että paikallisen toimeentulon. Rakennusten kunnostukseen ja hoitoon haetaan uusia rahoitus- ja yhteistyötapoja. Kulttuurikohteiden hyödyntämistä matkailun vetonauloina kehitetään edelleen.

Luonnossa virkistytään ja harrastetaan kestävästi

Suojelualueille tehdään vuosittain yli 1,4 miljoonaa käyntiä, joista pääosa kohdistuu suuriin kansallispuistoihin matkailukeskusten läheisyydessä. Myös muilla alueilla, joissa on tarjolla palveluvarustusta, on merkitystä lähivirkistyskohteina. Valtion vesiä ja pohjoisen metsästyksimaita käytetään paljon sekä harrastus- että elinkeinotoimintaan.

Virkistyskäytön toimenpiteiden suunnittelemiseksi kävijä- ja asiakastutkimukset tehdään tärkeimmillä luontomatkailualueilla viiden vuoden välein. Kävijäseurantaa on kuitenkin kaikissa kansallispuistoissa, retkeilyalueilla ja muilla suosituilla käyntikohteilla.

Kansallispuistojen käyntimäärä on kasvanut vuosikymmenen tasaisesti ja noin 3–5 % vuosikasvun ennustetaan jatkuvan. Yli 90 % kasvusta keskittyy matkailualueille sijoittuviin puistoihin. Metsähallituksen luontomatkailupanostukset ja vaikutusseuranta keskitetään näille kasvualueille. Painopistealueille laaditaan luontomatkailusuunnitelma yhdessä paikallisten

toimijoiden kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään kestävyuden varmistamiseen.

Luontopalvelut on laatinut kestävä luontomatkailun periaatteet ja ottanut ne osaksi omaa toimintaa ja yrittäjäyhteistyötä. Periaatteisiin perustuvaa vaikutusten seuranta on kehitetty määrätietoisesti.

Metsästys- ja kalastuskiintiöt mitoitetaan alueellisten riista- ja kalakantojen kestävyys mukaisesti ja suojelualueiden luontoarvoja vaarantamatta. Maastoliikenne ohjataan reiteille ja urille, mieluiten suojelualueiden ulkopuolelle. Käyttöpainetta hallitaan luvilla ja liikkumista valvotaan.

Jatkossa kehitetään edelleen tavoitteellista ja kohdistettua palveluiden rakentamista ja ylläpitoa, suojelualueiden virkistys- ja eräkäytön seuranta sekä virkistyskäytön vaikutusten arviointia ja raportointia. Tavoitteena on, että vuoteen 2010 mennessä luonnon virkistyskäytön ekologisen kestävyuden seuranta on osa matkailualueiden vakiintunutta toimintaa.

Luontomatkailun kestävyys edellyttää niin retkeilypalveluiden ympäristövaikutusten kuin paikallisen kulttuurin huomioon ottamista. (Kuva: Pia Arvola)

Suojelualueet ovat osa ympäristöä ja yhteiskuntaa

Suomessa suojelualueverkostoa kehitetään laajapohjaisen yhteistyön avulla. Maanomistajat saavat korvauksen maansa suojelusta ja voivat vaikuttaa alueiden käytön suunnitteluun ja hoitoon. Alueelliset neuvottelukunnat ja sidosryhmät osallistuvat suojelualueiden suunnitteluun. Saamelaiskäräjillä on oikeus vaikuttaa kaikkiin saamelaisten kotiseutualueita koskeviin maankäyttöpäätöksiin. Myös kansalaisille järjestetään mahdollisuuksia antaa palautetta.

Viranomais- ja järjestöyhteistyötä tehdään alueiden hoidossa sekä valtakunnallisella että paikallisella tasolla. Vuosina 2001–2005 luontopalveluilla oli suojelualueilla lähes 60 EU-rahoitteista yhteistyöhanketta, joihin sisältyi mm. elinympäristö- ja lajisuojelua, merialueiden suunnittelua, luontomatkailua, ympäristökasva-

Luonto tulee tutuksi Siikalahden luonnonsuojelualueella. Suojelualueet tarjoavat elämysellisiä oppimisympäristöjä kaikenikäisille. Luontokeskuksissa on tarjolla näyttelyitä, valmiita ohjelmia ja tehtävämateriaaleja kouluille. (Kuva: Jouni Koskela)

tusta, sekä maaseudun ja rajantakaisten suojelualueiden kehittämistä. Mukana on ollut kymmeniä kumppaneita ja lukuisia sidosryhmiä. Lähialueyhteistyö naapurimaiden kanssa tukee Suomen luonnon suojelua. Erityisen merkittävää on puistopariyhteistyö ns. Vihreällä vyöhykkeellä Venäjän rajalla, Norjan kanssa kalottialueella ja Ruotsin kanssa Merenkurkussa.

Suojelualueet tarjoavat yhteiskunnalle monenlaisia ekologisia ja sosiaalisia hyötyjä, ns. ekosysteemipalveluja. Niillä on huomattava merkitys syrjäseutujen elinvoimaisuudelle ja paikalliselle toimeentulolle sekä ihmisten hyvinvoinnille. Suositimpien puistojen virkistyskäytön ja luontomatkailemisen vaikutus paikallistalouteen on vuositasolla kokonaistulona arviolta 250–300 milj. euroa ja noin 3 500 henkilötyövuotta. Vaikutukset ovat merkittävimpiä Lapissa, Koillismaalla ja Kainuussa.

Suojelualueilla on tärkeä tehtävä myös suomalaisen luonto- ja luonnonsuojelutietouden kasvattajana ja tutkimuskohteina. Kolmannesta Metsähallituksen 26 asiakaspalvelupisteestä hoidetaan yhdessä kunnan tai muun yhteisön kanssa. Pisteisiin tehdään kaikkiaan lähes 800 000 käyntiä vuosittain. 60 000 kävijää opastetaan luontokeskuksissa ja maastossa.

Suojelualueilla käyvien retkeilijöiden ja eräpalveluita käyttävien asiakastyytyväisyys on ollut korkea. Hyvin vähän kuitenkaan tiedetään siitä, miten luontoelämykset ja oppiminen vaikuttavat luonnonsuojelumyönteisyyteen.

Jatkossa kehitetään uusia yhteistyömuotoja, palauttejärjestelmiä, osallistumisen vaikuttavuuden ja asenteiden mittaamenetelmiä sekä aluetaloudellisten vaikutusten tutkimusta. Tavoitteena on, että pystytään seurannan ja tutkimuksen avulla osoittamaan suojelualueiden paikalliset hyvinvointivaikutukset sekä lisäämään kiinnostusta suojelualueita kohtaan ja samaan tukea niiden hoidolle.

Osaava ja motivoitunut henkilöstö

Suojelualueita hoitaa Metsähallituksen luontopalveluissa noin 340 vakinaista ja vuosittain lähes 700 määräaikaista henkilöä ja vuosittainen työpanos on yhteensä noin 600 henkilötyövuotta. Arvokasta apua saadaan varsinkin Itä- ja Pohjois-Suomessa työllistämismäärärahoilta ja erityisesti lajisuojelutyössä myös vapaaehtoisilta työntekijöiltä. Kokonaistyöpanoksesta viidennes kohdistuu luonnonsuojelutehtäviin ja lähes puolet luonnon virkistyskäytön palvelutuotantoon; aluesuunnittelu ja eräasioiden hoito kattavat yhteensä noin kymmenesosan.

Henkilöstö on sitoutunutta ja motivoitunutta. Johdattamiseen ja työssä jaksamiseen kiinnitetään huomiota ja työtyytyväisyys on pysynyt pitkään suhteellisen hyvänä. Työntekijälle pyritään antamaan mahdollisuus hyvään perehdytykseen ja jatkuvaan kehittymiseen. Henkilökohtaiset tavoitteet kytketään työtiimien ja luontopalvelujen alueyksiköiden yhteisiin tulostavoitteisiin.

Koulutustaso on korkea ja sitä ylläpidetään suunnitelmallisesti. Kokemuksen tuomaa osaamista hyödynnetään levittämällä järjestelmällisesti parhaita käytäntöjä alueellisesti ja valtakunnallisesti. Jatkossa kehitetään erityisesti valmiuksia kiinteistöasioiden hoitoon, kulttuuriperinnön suojeluun, vesi- ja kosteikkoalueiden hoitoon, virkistyspalveluiden markkinointiin ja kansainväliseen työhön.

Julkaisuja on saatavissa sähköisesti:

Heinonen, M. (toim.) 2007: Puistojen tila Suomessa. Suomen suojelualueet ja niiden hoito 2000–2005. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisu A 160.

● www.metsa.fi/puistojentila

Gilligan, B., Dudley, N., Fernandez de Tejada, A. and Toivonen, H. 2005: Management Effectiveness Evaluation of Finland's Protected Areas. Nature Protection Publications of Metsähallitus. Series A 147.

● www.metsa.fi/mee

Hildén, M., Auvinen, A.-P. & Primmer, E. (toim.) 2005: Suomen biodiversiteettiohjelman arviointi. Suomen ympäristö 770.

● www.ymparisto.fi/

Kansikuva: Ruskaretkeläisiä Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa. Vuonna 2005 laajennettu puisto on nykyisin Suomen kolmanneksi suurin ja yksi kaikkein suosituimmista. (Kuva: Paavo Hamunen)

Teksti: Mervi Heinonen
© Metsähallitus 2007

Painos 500 kpl
Lönnerberg Print, Helsinki 2007

